

## Dokumenty k dějinám akviziční a skartační politiky filmového archivu

I. Vladimír O p ě l a, Problémy výběru a československá archivní praxe. In: 36. kongres FIAF Karlovy Vary 1980. Praha: Československý filmový ústav 1980, 8 listů.

Základní úkoly filmových archivů jsou

- shromažďování,
- ochrana,
- vědecké zpracování
- využívání filmových archiválií.

Jejich význam je rovnocenný, ale čas věnovaný plnění každého z těchto základních úkolů je různý. Z praxe je možno říci, že největší pozornost je věnována ochraně a vědeckému zpracování filmových archiválií, daleko menší množství času je věnováno úkolu prvnímu, ačkoliv je to úkol určující a všechny ostatní základní úkoly z něj vycházejí.

Stejný stav je možno pozorovat i v archivní teorii. V naší Mezinárodní federaci filmových archivů /FIAF/ Preservační komise<sup>1)</sup> zevrubně a na vysoké teoretické a praktické úrovni řeší otázky ochrany filmových či lépe řečeno audiovizuálních médií. Vědecké zpracování sbírek je náplní práce Katalogizační komise,<sup>2)</sup> při čemž řada filmových archivů již řeší tyto úkoly pomocí výpočetní techniky. Využívání filmových materiálů má mnoho rozličných forem a je denní náplní práce filmových archivů.

Některými aspekty využívání materiálů se zabývá Legal and Copyright Commission.<sup>3)</sup> Otázky shromažďování a výběru filmových materiálů do filmových archivů na půdě FIAF prozatím podrobněji diskutovány nebyly.

V Československu se problémem výběru zabývá několik pracovních skupin při našich vrcholných archivních institucích: archivní správě a Státním ústředním archivu.<sup>4)</sup>

- 
- 1) Prezervační, označovaná také jako technická komise FIAF, byla založena roku 1960 a její členové se zabývali problematikou prezervace a restaurování filmových materiálů. Viz online: <[http://www.fiafnet.org/uk/commissions/com\\_tech\\_intro.html](http://www.fiafnet.org/uk/commissions/com_tech_intro.html)>, [cit. 28. 2. 2015].
  - 2) Roku 1968 byla za účelem oživení výměny informací o sbírkách mezi členy FIAF a stanovení mezinárodně platných pravidel katalogizace a dokumentace založena také katalogizační a dokumentační komise. Viz online: <[http://www.fiafnet.org/uk/commissions/com\\_cat\\_intro.html](http://www.fiafnet.org/uk/commissions/com_cat_intro.html)>, [cit. 28. 2. 2015].
  - 3) Jednalo se o krátkodobou iniciativu. Členové této komise neúspěšně usilovali o dosažení dohod s produkčními společnostmi.
  - 4) Archivní správa byla při ministerstvu vnitra zřízena k 1. 11. 1953. O jednotné organizaci archivnictví bylo rozhodnuto vládním nařízením o archivnictví č. 29/1954Sb. Jeho řízením byla od května 1954 pověřena právě

Než Vás seznámím se systémem výběru, který v plně šíři praktikujeme od roku 1969, chtěl bych se krátce zmínit o některých východiscích našeho přístupu k otázkám výběru, definovat některé pojmy, zmínit se o určitých podmínkách, které je nutno splnit, aby výběr byl kvalitní. Vycházíme při tom z dlouholetých praktických zkušeností našich i zahraničních archivů, z teorie výběru písemností, jak byla formulována v pracích našich archivních teoretiků zejména Jaroslava Vrbaty,<sup>5)</sup> Tomáše Fialy,<sup>6)</sup> s přihlédnutím ke specifické filmových /audiovizuálních/ záznamů a z výsledků práce týmu při archivní správě, jenž řeší výzkumný úkol: „Stanovení vědeckých zásad výběru filmových /audiovizuálních/ záznamů“ /dále jen záznamů/.<sup>7)</sup>

Výběr je poznávací, hodnotící a rozhodovací proces, v němž se konstituují archiválie tj. záznamy, které vzhledem ke svému historickému, politickému, hospodářskému nebo kulturnímu významu mají trvalou dokumentární hodnotu.

Tomuto procesu předchází, provází jej a následuje řada pracovních operací, jež tvoří komplex nazývaný skartační řízení.

Výběr musí vycházet z kompetence archivu. Předpokládá stanovení ideálních a reálných cílů:

- co bychom měli archivovat,
- co skutečně archivujeme; a analýzu
- co z toho přejímáme do archivu zbytečně, co důležitého opomíjíme.

Cílem archivu v tomto procesu je vybrat všechny záznamy, které mají trvalou dokumentární hodnotu a nebrat záznamy méně hodnotné.

Předpokladem uskutečnění výběru je poznání a posouzení /vyhodnocení/ záznamů. Toto poznání je závislé nejen od kvality informací, které má archiv o zkoumaných záznamech, ale je závislé také na kvalitě informací o archiváliích uložených v archivu.

Pro posouzení je nezbytná normativní základna tj.

- obecné skartační předpisy,
- typové seznamy archiválií.

Posouzení — tj. zajišťování trvalé dokumentární hodnoty je velmi obtížné. Vychází z obecných kritérií:

- a/ obsahové závažnosti záznamu,
- b/ formy jejího vyjádření,

musí však přihlížet ke specifikám filmových /audiovizuálních/ záznamů, jež spočívají

- ve způsobu pořizování na různorodé a technickým rozvojem se měnící nosiče informací,
- ve skutečnosti, že autor je jen ojedinele sám jediným původcem a podílí se na tvorbě záznamu s celou řadou vysoce kvalifikovaných pracovníků /režisér, kameraman, výtvarník a pod./,

---

archivní správa. Ve stejné době byl také zřízen Státní ústřední archiv v Praze, jehož základem se staly fondy archivu ministerstva vnitra a Archivu země české. Jiřina Štourová, *Úvod do archivnictví*. Brno: Masarykova univerzita 1999, s. 77, 139.

- 5) Jaroslav Vrbata byl dlouholetým ředitelem Státního ústředního archivu v Praze. K analýze jeho teorie výběru a hodnocení dokumentů jako svého druhu vědní disciplíny viz Mikuláš Čtvrtník – Jan Kahuda, Jaroslav Vrbata a teorie výběru/hodnocení dokumentů. *Archivní časopis* 2013, č. 2, s. 197–213.
- 6) Tomáš Fiala se zabýval metodikou spisové a archivní práce, především pořádáním a inventarizací fondů podnikových archivů. Jaroslava Hoffmanová – Jana Pražáková, *Biografický slovník archivářů českých zemí*. Praha: Libri 2000, s. 171.
- 7) Výzkumný tým byl tvořen Vladimírem Opělou a Karlem Nývltm, kteří si své názory a zkušenosti vyměňovali s kolegy z východoněmeckého Staatliches Filmarchiv der DDR, jmenovitě například s Herbertem Volkmannem, který byl zároveň prvním a dlouholetým předsedou prezervační komise FIAF.

- ve faktu, že mohou být jako celek nebo část pramenem vzniku nových záznamů,
- ve skutečnosti, že tyto záznamy mohou mít hodnotu dokumentární a historickou, ale i uměleckou.

Při posouzení je nutno vzít v úvahu, že filmové /audiovizuální/ záznamy mají hodnotu primárních pramenů zejména v oblastech:

- kinematografie a televize,
- múzických umění, hlavně ve sféře interpretační, režijního pojetí, výpravy, choreografie a v oblasti estetiky,
- společenských a politických událostí,
- přírody, přírodních a technických věd,
- každodenního života a atmosféry dané doby,
- sociologie, hlavně při zkoumání psychologie davu.

Analýza obsahu záznamu, musí být zaměřena na určení významu zachyceného objektu, hodnoty, rozsahu a koncentrace informací v něm obsažených, na určení stupně autenticity záznamu, na to, zda záznamy mají vlastnosti primárních pramenů. Vždy je nutno posoudit, je-li záznam skutečně tím, za co se vydává, což je ztěžováno prakticky ve všech případech jejich zdánlivou objektivitou. Tato kritika vyžaduje široké znalosti společensko-politického i hospodářského vývoje, vývoje filmového umění a dobově podmíněného stavu techniky.

Analýza filmových /audiovizuálních/ záznamů jako uměleckých děl si všímá uměleckého zpracování /původnosti, komposiční a dějové sevřenosti, použití nových uměleckých, výrazových a technických postupů apod./, v němž se projevuje individualita tvůrců a interpretů, kteří sami o sobě, přes umělecké záznamy a interpretační projevy se stávají předmětem, podle něž je třeba posuzovat trvalou dokumentární hodnotu záznamů.

Dále je nutno analyzovat záznam z hlediska úplnosti, fyzikálně-chemického a technického stavu. Pro toto posouzení je velmi důležitá textová dokumentace /např. technický scénář, montážní listina, výrobní list a pod./, která dokumentuje okolnosti vzniku, průběhu realizace, způsob pořízení a reprodukce záznamu, zásahy do originality díla.

Konečně je nutno posoudit záznamy z hlediska dalšího praktického využití, z hlediska doby vzniku, u záznamů zahraniční produkce z hlediska autorského práva a z hlediska možnosti získat záznam u původce.

Souběžně je nutno řešit otázku duplicity /multiplicity/ a to jak totožných tak podobných záznamů.

Společná práce kvalifikovaných archivářů a v některých případech expertů-specialistů je základní podmínkou pro posouzení trvalé dokumentární hodnoty.

Předpokládáme při tom provádění vnitřní skartace, tj. dodatečného výběru v archivu trvalého /věčného/ uložení.

To, co jsem v první části přednášky uvedl, nevyčerpává problematiku výběru, ale je východiskem k tomu, abychom se aplikací obecných kritérií a specifických hledisek při řešení praktických úkolů zbavili praktikismu, odstranili náhodnost, živelnost, subjektivismus, improvizaci a povrchnost z našeho rozhodování a udělali tak první kroky k vědeckému řešení otázek výběru.

## II.

Podle ústavního zákona o československé federaci patří řízení a organizování archivnictví do působnosti republik.<sup>8)</sup> Komplexní právní úprava českého archivnictví byla uskutečněna vydáním zákona České národní rady č. 97/1974 Sbírky o archivnictví a jedenácti obecně závazných předpisů k jeho provedení.<sup>9)</sup> Ve Slovenské socialistické republice byl vydán v roce 1975 podobný zákon.

## Právní úprava

- objasňuje základní pojmy z oboru archivnictví,
- věnuje pozornost zajištění předarchivní péče o záznamy i ochraně archiválií,
- upravuje postavení a hlavní úkoly jednotlivých druhů archivů a určuje jejich vzájemný vztah a vztah k jiným orgánům a organizacím,
- zajišťuje jednotné řízení, organizování a kontrolování archivnictví včetně sjednocení pracovních postupů a metod při plnění základních úkolů archivů.

Filmový archiv Čs. filmového ústavu je archivem zvláštního významu podle § 24 zákona České národní rady č. 97/1974 Sbírky o archivnictví.<sup>10)</sup> Není však archivem jediným, který pečuje o filmové archiválie. Kromě něj existuje Archiv Československé televize, který uchovává audiovizuální archiválie, které byly v Československé televizi vytvořeny nebo pro ni vyrobeny, získány výměnou, darem, pozůstatostí nebo smluvními dohodami a Slovenský filmový archiv, který uchovává slovenskou filmovou tvorbu.

Posláním Filmového archivu Čs. filmového ústavu je shromažďování, ochrana, vědecké zpracování a využívání filmových archiválií dokumentujících českou filmovou produkci, vznik a vývoj filmového umění, život českého národa a významné světové události.

## Filmový archiv získává filmové archiválie

a/ ve skartačním řízení od organizací Čs. filmu. V tomto řízení je posuzována celá česká filmová tvorba a filmy zahraniční produkce uvedené do čs. distribuce.

Základní směrnici pro posuzování záznamů je skartační řád Čs. filmu pro filmové materiály.

Chtěl bych zdůraznit, že hlavním rysem tohoto řádu, ve kterém se odráží vůle naší společnosti uchovat archivní bohatství pro budoucí pokolení, je, že přímo označuje některé filmové záznamy jako archiválie: jsou to originální negativy hraných a nehraných filmů/animovaných, dokumentárních a zpravodajských/ národní produkce, s výjimkou filmů zakázkových.

Další významný rys, který umožňuje kolektivní přístup a uplatnění obecných kritérií a specifických hledisek při posuzování trvalé dokumentární hodnoty, plánovitý a plynulý výběr, je existence skartační komise Čs. filmu pro filmové materiály. Komise je složena z odborných pracovníků těchto podniků Čs. filmu:

- Ústřední půjčovny filmů /posouzení z hlediska dalšího praktického využití u českých filmů a zahraničních filmů, jež mají neomezená monopolní práva/,
- Čs. filmexportu /posouzení možného využití pro export a při posuzování zahraničních filmů uplatňování zájmu zahraničního vlastníka monopolních práv/,

8) Ústavním zákonem 143/1968Sb. byla Československá socialistická republika transformována na federativní stát dvou rovnoprávných národů, Čechů a Slováků. Viz online: <[http://www.psp.cz/docs/texts/constitutivon\\_1968.html](http://www.psp.cz/docs/texts/constitutivon_1968.html)>, [cit. 28. 2. 2015].

9) Jak již bylo vysvětleno v úvodu k edici, jedním z předpisů byla také směrnice o skartačním řízení.

10) Statut archivu zvláštního významu FA ČSFÚ získal roku 1974. Viz Zpráva o činnosti filmového archivu pro poradu celostátního vedení čs. kinematografie předložená Jiřím Levým a vypracovaná Vladimírem Opélou a Václavem Merhautem, Praha. NFA, f. ÚŘ ČSF [nezpracováno], k. R13/B2/1P/7K, list č. 1.

— Filmového studia Barrandov, Filmového studia Gottwaldov a Krátkého filmu Praha /posouzení z hlediska praktického využití při tvorbě nových filmů, uplatňování zájmů původce/,

— Filmových laboratoří Barrandov /posouzení z hlediska technického stavu/,

— Slovenské pojičovni filmů /koordinace ČSR a SSR/

a filmového archivu Čs. filmového ústavu, který je předsedou komise.

Chtěl bych podotknout, že členové komise přispívají k tomu, aby nebyl zničen žádný filmový záznam, který má trvalou dokumentární hodnotu. Nerozhodují však o tom, co bude převzato do archivní péče — to je výsadní záležitostí filmového archivu a archivní správy. Stanoviska členů skartační komise jsou však velmi důležitá pro zachování duplicitních a multiplicitních záznamů a určení stupně redukce filmových záznamů.

b/ mimo skartační řízení

— nákupy a dary od soukromých osob a institucí, případně dědictvím nebo nálezem,

— výměnou mezi archivy.

Posuzování trvalé dokumentární hodnoty záznamů provádějí nejzkušenější odborní pracovníci s pomocí odborných komisí filmového archivu na základě shlednutí filmů. Hodnocení vychází z obsahové závažnosti záznamu, výsledného uměleckého účinku záznamu, hodnoty jeho jednotlivých složek a všech dalších hledisek, uvedených v první části přednášky. Přihlíží se dále ke zpracovaným seznamům hledaných filmů, k zastoupení zahraničních produkcí ve sbírce a jejich žánrové pestrosti, k tomu, aby byla zachycena tvorba významných filmových osobností a jejich vývoj.

Nejobtížnější je posouzení zpravodajských a dokumentárních záznamů, kde je ideálním cílem zachycení veškeré lidské aktivity, života země, společenských přeměn a proměn přírody. Zde se snažíme posuzovat vždy určitý obor za pomoci skupiny přizvaných odborných expertů z výzkumných ústavů, vysokých škol a praxe.

Filmový archiv zpravidla nejlépe zná mezery v zachycované filmové dokumentaci a proto musí — a v tom je paradox výběru, dělat vše pro to, aby společně s dalšími zpracovateli historické dokumentace: Státní památkovou péčí a ochranou přírody, muzejnictvím, ale také s výrobními podniky Čs. filmu, filmovými amatéry a filmovými školami část mezer zaplnil. Nám se to v některých případech daří. Je to velmi obtížné, ale i pro práci filmových archivářů platí, že se stále musíme pokoušet o nemožné, aby bylo dosaženo možného.



II. Skartační řád Československého filmu pro audiovizuální (filmové a video) materiály — Jednací řád Skartační komise Československého filmu pro audiovizuální materiály — Vzor skartačního návrhu, Praha, 1988, osobní fond Vladimíra Opěly, 9 listů.

Ústřední ředitelství  
Československého filmu  
Jindřišská 34, Praha 1

Oborová směrnice č. I-777

Věc: Skartační řád Československého filmu pro audiovizuální  
(filmové a video) materiály

Vyřizuje: ÚŘ ČSF

Datum: 31. srpna 1988

úsek pro techniku  
a investiční výstavbu  
ČSFÚ  
filmový archiv  
Vl. Opěla, tel. 89 45 01

Zrušuje se: ob. směrnice  
č. I-397  
z 12.9.1977

Určeno: všem organizacím Československého filmu na území  
České socialistické republiky

K zajištění archivního bohatství pro budoucí generace socialistické společnosti a k zavedení jednotné praxe pro ukládání, vyřazování a archivování zpracovaných audiovizuálních materiálů vydávám na základě zákona České národní rady č. 97/1974 Sb., o archivnictví, a vyhlášky ministerstva vnitra České socialistické republiky č. 117/1974 Sb., kterou se stanoví kritéria pro posuzování písemností jako archiválií a podrobnosti skartačního řízení, tento

Skartační řád Československého filmu  
pro audiovizuální (filmové a video) materiály

I.

1. Prováděcím, koordinačním a poradním orgánem v oblasti ukládání, vyřazování a archivování zpracovaných audiovizuálních materiálů (dále jen „AVM“) je Skartační komise Československého filmu pro audiovizuální materiály.

2. Složení a činnost Skartační komise Československého filmu pro audiovizuální materiály upravuje jednací řád (viz příloha č. 1).

3. Celkovou koordinaci v oblasti ukládání, vyřazování a archivování zpracovaných audiovizuálních materiálů zajišťuje Československý filmový ústav (dále jen „ČSFÚ“). Ředitel ČSFÚ je v této oblasti pověřen rozhodovací a výkonnou pravomocí.

II.

1. Filmové studio Barrandov, Filmové studio Gottwaldov a Krátký film ukládají jednu kopii filmu vlastní produkce po dobu dvou let, magnetický záznam míchačky<sup>11)</sup> a mezinárodní míchací

11) Zvukový záznam hudby, ruchů a dialogů vznikající v postprodukční fázi.

pásky<sup>12)</sup> po dobu tří let. K filmům dětským a animovaným ukládají mezinárodní míchací pásky po dobu deseti let. Videozáznamy vlastních filmů po dobu pěti let.

2. Krátký film ukládá filmové materiály a videozáznamy zpravodajského charakteru po dobu dvaceti pěti let.

3. Filmové laboratoře Barrandov (závody Praha a Gottwaldov) ukládají originální negativy<sup>13)</sup> českých filmů, duplikační kopie<sup>14)</sup> a duplikátní negativy<sup>15)</sup> zahraničních filmů po dobu dvou let, duplikační kopie a duplikátní negativy českých filmů po dobu pěti let. Matriční záznamy původní videotvorby<sup>16)</sup> po dobu tří let. Matriční záznamy filmových kopií po dobu pěti let.

4. Ústřední půjčovna filmů ukládá distribuční kopie podle potřeb distribuce po dobu trvání monopolu. Videozáznamy (videokazety) podle své potřeby po dobu trvání monopolu.

5. Československý filmexport ukládá ukázkové kopie a kopie s cizojazyčnými titulky po dobu pěti let, od významných filmů po dobu deseti let. Duplikační kopie a duplikátní negativy od filmů domácí produkce (určené k využití v zahraničí) ukládá po dobu pěti let. Videozáznamy českých filmů po dobu pěti let.

6. Ústřední ředitelství Československého filmu ukládá ukázkové kopie českých filmů po dobu pěti let, od významných filmů po dobu deseti let. Videokazety se záznamem českých filmů po dobu pěti let.

### III.

Pro ukládání, vyřazování a archivování jednotlivých druhů AVM materiálů platí toto:

#### 1. Originální negativy a matriční záznamy původní videotvorby:

Originální negativy hraných i nehraných filmů a matriční záznamy původní videotvorby (s výjimkou zakázkových) musí být s ohledem na jejich unikátní hodnotu zvláště pečlivě ukládány a archivovány. Každých deset let po odevzdání do filmového archivu ČSFÚ se prověřují se zaměřením na jejich trvalou dokumentární hodnotu a podá se případně návrh na vyřazení.

#### 2. Originální negativy, duplikační kopie a duplikátní negativy, matriční záznamy původní videotvorby zakázkových audiovizuálních materiálů (včetně příslušenství)

se předávají zákazníkovi ihned po zhotovení kopií nebo nahrání videokazet, pokud se nedohodne jinak. Pořídí-li Československý film se souhlasem Československé televize pro svou dokumentační potřebu filmovou kopii zakázkového filmu pro Československou televizi, provede se po uplynutí pěti let kontrola a podá návrh na vyřazení.

#### 3. Duplikační materiály filmů domácí produkce:

Duplikační kopie a duplikátní negativy filmů domácí produkce musí být ukládány po dobu pěti let. Po pěti letech se uskuteční kontrola těchto materiálů a s přihlédnutím k existenci a technickému stavu originálních negativů se podá návrh na vyřazení. Magnetický záznam míchačky a mezinárodní míchací pásky se navrhnou k vyřazení po třech letech, mezinárodní míchací pásky k filmům dětským a animovaným po deseti letech. Jsou-li tyto filmy bez komentáře, ponechají se magnetické záznamy míchačky.

12) Pás, který po zvukové stránce obsahuje vše kromě dialogů.

13) Originální negativ je výchozím materiálem, ze kterého je vyráběna duplikační kopie.

14) Duplikační kopie je zabezpečovací materiál, sloužící k výrobě duplikátních negativů.

15) Duplikátní negativ je používán k výrobě dalších distribučních kopií.

16) Matriční záznam byl pomocným termínem, za který si bylo možné dosadit jakýkoliv záznam, který byl původně nahrán nebo dodatečně přepsán na některý z nových AV nosičů. Zpravidla se jednalo o ty, které byly užívány pro televizní vysílání, mimo jiné například kazety Betacam.

4. Negativy zvuku cizojazyčných verzí (respektive cizojazyčné příslušenství filmů domácí produkce):

Tyto materiály se prověří a navrhnou k vyřazení po uplynutí deseti let.

5. Duplikační kopie, duplikátní negativy a matriční záznamy filmových kopií zahraničních filmů:

Tyto materiály se ukládají po dobu dvou let, matriční záznamy filmových kopií po dobu tří let. Po této době se provede prověrka a připraví návrh na vyřazení. Duplikátní negativy (případně duplikační kopie) a matriční záznamy kopií nejvýznamnějších zahraničních filmů archivuje filmový archiv ČSFÚ. Duplikační kopie, duplikátní negativy a matriční záznamy kopií ze socialistických zemí nemusí být zpravidla archivovány. Na základě vzájemných dohod se v případě potřeby objednají v zemi výrobce filmu.

6. Kopie filmů domácí produkce, videokazety se záznamem českých filmů:

Všechny kopie hraných a nehraných filmů domácí produkce (s výjimkou zakázkových filmů) musí být archivovány. Kopie s cizojazyčnými titulky (resp. s cizojazyčnou verzí), jestliže byly vyrobeny, se ukládají po dobu pěti let. Po uplynutí této doby se provede prověrka a podá návrh na vyřazení. Videokazety se záznamem kopií hraných i nehraných filmů domácí produkce se archivují výběrově.

7. Kopie zahraničních filmů, videokazety se záznamem zahraničních filmů:

Kopie zahraničních filmů a videokazety se záznamem zahraničních filmů se archivují výběrově.

8. Distribuční kopie všech druhů filmů, distribuční videokazety:

Distribuční kopie a distribuční videokazety se vyřazují podle jejich využití nebo předpokládaného možného využití. Distribuční kopie a videokazety, u nichž je možno předpokládat další využití, se po prověrce skladují v odlehčovacích skladech. Distribuční kopie a videokazety od filmu, u něhož skončil hrací monopol, se vyřazují. Vyřazování se provádí na základě Technického hlášení Ústřední půjčovny filmů. Před vyřazením musí být distribuční kopie a videokazety nabídnuty filmovému archivu ČSFÚ. Obecně platí, že ročně má být vyřazen stejný počet distribučních kopií, jaký ročně přibývá. Videokazety, které nebyly převzaty do filmového archivu ČSFÚ, musí být předány k vymazání do Filmových laboratoří Barrandov nebo v případě nevyhovující technické kvality vyřazeny.

9. Ukázkové kopie filmů domácí produkce, videokazety se záznamem českých filmů pro zahraničí:

Ukázkové kopie filmů domácí produkce a videokazety se záznamem českých filmů se skladují po dobu pěti let, od významných filmů po dobu deseti let. Po uplynutí této doby se navrhnou k vyřazení. Před vyřazením musí být nabídnuty filmovému archivu ČSFÚ a Ústřední půjčovně filmů.

#### IV.

1. Skartačním řízením (vyřazováním) se rozumí posuzování a plánovitý výběr zpracovaných AVM, při němž se rozhoduje o tom, zda materiály:

a/ mají trvalou dokumentární hodnotu (skartační znak A) a je třeba je odevzdat do archivní péče filmovému archivu ČSFÚ,

b/ jsou nepotřebné a bezcenné (skartační znak S) a mají být předány ke zničení.

2. Bližší kritéria pro posuzování stanoví vyhláška a jednací řád Skartační komise Československého filmu pro audiovizuální materiály.

3. Skartační lhůta je doba, která musí uplynout od 1. ledna roku následujícího po vzniku zpracovaného AVM do vypracování návrhu na odevzdání AVM do archivní péče filmovému archivu ČSFÚ nebo předání ke zničení.

Do uplynutí skartační lhůty a provedení skartace je zpracovaný AVM uložen v souladu s ustanoveními oddílu II. tohoto řádu.



4. Skartační komise Československého filmu pro AVM zasedá nejméně čtyřikrát do roka. Na svých zasedáních posoudí AVM uvedené ve skartačních návrzích jednotlivých organizací Československého filmu (viz příloha č. 2), vypracuje konečný skartační návrh a předloží jej k podpisu řediteli ČSFÚ. V konečném skartačním návrhu jsou AVM rozděleny do skupin A a S. Ve sporných případech zůstává AVM u organizace, jež návrh předložila.

5. Podepsaný konečný skartační návrh je ve dvojím vyhotovení předkládán archivní správě ministerstva vnitra a životního prostředí ČSR (§ 6, odst. 2 vyhlášky č. 117/1974 Sb.) k posouzení a vydání skartačních povolení.

6. Bez skartačního povolení nesmí být žádný zpracovaný AVM (s výjimkou AVM uvedených v oddílu III, odst. 8 tohoto řádu) zničen (§ 8, odst. 1 vyhlášky č. 117/1974 Sb.).

7. Po vydání skartačního povolení příslušná organizace Československého filmu:

a/ v termínu dohodnutém s filmovým archivem ČSFÚ odevzdá protokolárně AVM skupiny A filmovému archivu ČSFÚ. Řádné odevzdání, tj. soupis, označení, zabalení a dopravu do filmového archivu ČSFÚ zajišťuje organizace Československého filmu (§ 6, odst. 4 zákona č. 97/1974 Sb.);

b/ předá filmové materiály skupiny S ke zničení n.p. Sběrné suroviny, videomateriály skupiny S k vymazání do Filmových laboratoří Barrandov nebo je v případě nevyhovující technické kvality vyřadí;

c/ zaznamená vyřazení AVM ve svých evidenčních pomůckách;

d/ oznámí předsedovi Skartační komise Československého filmu pro AVM ukončení skartačního řízení a počty krabic filmových materiálů předaných n.p. Sběrné suroviny a počet videokazet předaných Filmovým laboratořím Barrandov k vymazání.

8. Za AVM navržené ke zničení odpovídá ředitel organizace Československého filmu až do doby jejich převzetí n.p. Sběrné suroviny nebo jejich vymazání ve Filmových laboratořích Barrandov.

#### V.

1. Za řádnou přípravu a provedení skartačního řízení odpovídá ředitel organizace Československého filmu. Je povinen umožnit archivní správě ministerstva vnitra a životního prostředí ČSR odborný dohled na skartační řízení (§ 6, odst. 4 zákona č. 97/1974 Sb.; § 3, odst. 4 vyhlášky č. 117/1977 Sb.).

2. Závady a nedostatky skartačního řízení, které nebyly odstraněny ani po upozornění archivní správy ministerstva vnitra a životního prostředí ČSR a ničení zpracovaných AVM bez řádného skartačního řízení jsou posuzovány a postihovány jako porušení povinností uložených organizacím § 28 zákona č. 97/1974 Sb.

#### VI.

1. Archivování všech druhů AVM trvalé dokumentární hodnoty provádí filmový archiv ČSFÚ, který je archivem zvláštního významu podle § 24 zákona ČNR č. 97/1974 Sb., o archivnictví.

2. Filmový archiv ČSFÚ provádí vnitřní skartaci podle tohoto skartačního řádu.

#### VII.

1. V obecných otázkách platí ustanovení zákona ČNR č. 97/1974 Sb., o archivnictví, a předpisů vydaných k jeho provedení.

2. Zrušuje se oborová směrnice č. I-397 ze dne 12.9.1977.

3. Tato oborová směrnice nabývá účinnosti dnem 1. října 1988.

Dr. Jiří Purš  
ústřední ředitel  
Československého filmu

Přílohy:

1. Jednací řád Skartační komise  
Čs. filmu pro AVM
2. Vzor skartačního návrhu

Příloha č. 1

Jednací řád Skartační komise Československého filmu  
pro audiovizuální materiály

I.

Skartační komise Československého filmu pro AVM (dále jen „komise“) je prováděcím, koordinačním a poradním orgánem v oblasti ukládání, vyřazování a archivování zpracovaných AVM.

II.

Komise je složena z odborných pracovníků všech organizací Československého filmu s výjimkou Filmového průmyslu. Členy komise jmenuje a odvolává na návrh ředitelů jednotlivých organizací ústřední ředitel Československého filmu. Předsedou komise je pracovník filmového archivu ČSFÚ.

III.

1. Komise zasedá pravidelně nejméně čtyřikrát do roka.
2. Předseda svolává, stanoví pořad a řídí zasedání komise.
3. Zasedání je svoláváno písemně nejméně deset dní před termínem zasedání.
4. Členové komise vypracovávají skartační návrhy za své organizace. Skartační návrhy, jež mají být projednány na zasedání, musí být předloženy předsedovi komise ve stanoveném počtu vyhotovení nejpozději patnáct dní před termínem zasedání, jednotlivým členům komise pak doručeny nejpozději deset dní před zasedáním. Skartační návrhy musí být úplné po stránce obsahové i formální.
5. Komise je usnášení schopná za přítomnosti všech jejích členů. V případě neúčasti některého člena může komise přijmout usnesení na základě jeho písemného vyjádření předaného předsedovi komise. Při dlouhotrvající nepřítomnosti člena komise může ředitel příslušné organizace Čs. filmu určit dočasnýho zástupce.
6. Usnesení komise musí být jednomyslné.

IV.

AVM se posuzují zejména z těchto hledisek:

a/ hledisko kulturně historické /AVM významných tvůrců-režisérů, kameramanů, scénáristů, střihačů, architektů, výtvarníků, hereckých osobností, AVM natočené podle významných děl jiných umělců, AVM typické pro různé národní „školy“, filmy zachycující různé jevy společenské, dobu, místo, prostředí apod., AVM významné z hlediska vývoje filmové řeči, AVM významné z hlediska žánrů a jejich vývoje, AVM odměněné na významných filmových festivalech, AVM komerčně nejúspěšnější,

AVM znovu natočené podle úspěšných AVM minulosti, AVM, ve kterých byly uplatněny nové technické postupy a experimenty apod.;

b/ hledisko politické;

c/ hledisko ekonomické /další možné využití AVM pro export, distribuci/;

d/ hledisko technické /vycházející z technického stavu materiálu/.

#### V.

1. O jednání komise se pořizuje zápis, jenž obdrží všichni členové komise nejpozději do tří týdnů po zasedání.

2. Předseda komise

— předloží konečný skartační návrh k podpisu řediteli ČSFÚ. Podepsaný konečný skartační návrh pak zašle ke schválení archivní správě ministerstva vnitra a životního prostředí ČSR;

— zabezpečí rozeslání vydaného skartačního povolení příslušným organizacím Československého filmu.

#### VI.

Ústřední ředitel Československého filmu poskytuje odměny za práci v komisi podle platných předpisů.

Vzor:

Příloha č. 2

#### Skartační návrh

Na základě Skartačního řádu Československého filmu pro audiovizuální (filmové a video) materiály ze dne ..... podáváme návrh na vyřazení zpracovaných AVM uvedených v příloženém seznamu. Do skartačního řízení byly zahrnuty AVM (název organizace) z let ....., které nejsou nadále provozně potřebné pro další činnost (název organizace). AVM jsou uloženy (název organizace). Žádáme o odborné posouzení návrhu.

|                    |                |                                        |
|--------------------|----------------|----------------------------------------|
| .....              | .....          | .....                                  |
| ředitel organizace | razítko, datum | člen skartační komise<br>za organizaci |

Seznam AVM navržených k vyřazení musí být rozdělen do skupin A a S, ve skupinách uspořádán abecedně podle názvů filmů a u každého jednotlivého filmového materiálu musí být uvedeno:

1. evidenční číslo,
2. hořlavost materiálu (prudce hořlavý, bezpečný),
3. název AVM,
4. země a rok výroby AVM,
5. druh materiálu (negativ obrazu, negativ zvuku apod.),
6. počet krabic filmů, počet videokazet,
7. poznámka (udávající kopírovatelnost materiálu, jeho technický stav, plíseň, rozklad apod.),
8. u návrhu Československého filmového ústavu (filmového archivu) musí být uvedeno, zda a jaký materiál nadále zůstává.

Pro hořlavost a druh materiálu se používá dohodnutých zkratk.

Vzor záznamu:

| číslo | hořl. | název                 | země a rok výroby | druh materiálu | počet krabic | pozn.  | zůstává |
|-------|-------|-----------------------|-------------------|----------------|--------------|--------|---------|
| 1264  | N     | Siréna <sup>17)</sup> | ČSR 1947          | DNO, DNZ       | 20           | plíseň | NO, NZ  |
| 1011  | A     | Siréna                | ČSR 1947          | VHS 180'       | 5 ks         | —      |         |

III. Shromažďování, vědecké zpracování a využívání sbírek vypracované Blaženou Urgošíkovou, Praha, NFA, f. ČSFÚ [nezpracováno], k. R15/BI/3P/3K, 8 listů.

Oddělení historiků FA zajišťuje ve spolupráci s ostatními odděleními především dva ze základních úkolů filmového archivu jako archivu zvláštního významu, tj. shromažďování filmů a vědecké zpracování sbírek. V menší míře se podílí na dalším úkolu — využívání filmových sbírek.

#### ad 1/ Shromažďování sbírek

V současné době shromažďuje a doplňuje FA své sbírky dvěma způsoby: získáváním filmů ze zdrojů na území ČSSR, získáváním filmů výměnou se zahraničními archivy. a) Hlavním zdrojem doplňování sbírek na území ČSSR jsou podniky Čs. filmu, které podle skartačního řádu pro filmové materiály a podle dalších dohodnutých zásad předávají filmovému archivu ve stanovených lhůtách filmové archiválie. Pro historiky FA z toho vyplývají následující činnosti: vypracování seznamu filmů, jímž končí monopol (každým rokem podle katalogu ÚPF a dalších), výběr filmů k trvalé archivaci podle stanovených kritérií archivace (viz příloha) na základě znalosti filmů a na základě zhodnocení jejich umělecké kvality a významu v národních kinematografiích a kinematografii světové; další činnosti, spojené se zajištěním vybraných filmů (objednávka, projekce filmů, je-li nutná apod.); výběr filmů z čs. distribuce pro zajištění požadavků socialistických archivů.

V menší míře získává archiv filmové materiály od dalších institucí a soukromých sběratelů (Vyhl. 102 MV ČSR).<sup>18)</sup> Jsou to především filmy ze starší historie kinematografie. Pro historiky FA z toho vyplývá následující práce: předvedení nabídnutých filmů (většinou na stříhacím stole), identifikace filmů (nutným předpokladem je důkladná znalost filmové historie; filmy od soukromých sběratelů nemívají totiž obvykle úvodní titulky a je nutno z vedlejších znaků a z konfrontace jednotlivých filmových elementů rozpoznat, o jaký film jde, a posoudit jejich historickou a uměleckou hodnotu na pozadí celé tvorby jednotlivých období historie světové kinematografie; rozhodnutí o trvalé archivaci a zajištění koupi filmu podle platných zásad ČSFÚ (soukromá sbírka Karla Högera).

b) Základnou pro mezinárodní výměny filmů je FIAF a výměny jsou prováděny podle statutu a jednacího řádu této organizace.<sup>19)</sup> Vycházejí jak z požadavků našeho archivu, tak z možností jednotlivých archivů. Výměnná činnost FA vyžaduje následující činnosti: sledování současné distribuce v socialistických zemích (z odborných filmových časopisů a distribučních materiálů); podle kritérií se provádí předběžný výběr; výběr filmů ze socialistických zemí je však dále upřesňován a konkretizován podle konců monopolů v jednotlivých zemích a podle jejich možnosti zaopatřit pro nás požadovanou kopii.

17) SIRÉNA (Karel Steklý, 1947).

18) Vyhláška ministerstva vnitra ČSR č. 102/1974Sb. stanovovala podrobnosti převodu vlastnictví k archiváliím. Viz Jiřina Štourová, *Úvod do archivnictví*. Brno: Masarykova univerzita 1999, s. 77, 139.

19) Viz online: <<http://www.fiafnet.org/uk/members/statutes.html>>, [cit. 28. 2. 2015].

Výměny s archivy kapitalistických zemí probíhají poněkud jiným způsobem. V podstatě jde o hledání filmů k doplnění našich kolekcí. Jedná se o filmy, které jsou nesnadno dostupné; jejich hledání často vyžaduje rozsáhlou korespondenci s řadou zahraničních archivů.

Postup práce při obdržení kopií ze zahraničí: historici film identifikují /na stříhacím stole/, stanovují český název a rozhodují o dalším postupu.

Sbírkový materiál je doplňován jednak podle materiálů Sbírky filmotéky z hlediska uměleckého a ideového, podle Základních fondů světové kinematografie<sup>20)</sup> a podle kartotéky deziderátů,<sup>21)</sup> která je průběžně doplňována o nové návrhy podle odborných knih a časopisů a na základě shlednutí filmu /v projekcích FA a ČSFÚ, kina Olympic,<sup>22)</sup> polského kulturního střediska, francouzské knihovny v Praze, případně při zahraniční cestě/.

#### ad 2/ Vědecké zpracování sbírek

K povinností historického oddělení FA ve smyslu archivního zákona patří: a/ vedení předepsané evidence, tj. především vedení katalogů /katalog jmenný krátkého i dlouhého filmu, původních názvů, režisérů, vedení přírůstkového katalogu krátkého filmu, vedení výměnných plchet, které zachycují všechny výměnné styky — dlouhodobé i krátkodobé — se zahraničními archivy/.

b/ pravidelná revize celého fondu, prováděná společně s technickým oddělením, kde se konfrontuje stav kopií se stavem negativů, rozhoduje o skartaci, překopírovávání filmů na nehořlavý materiál, opatřování kopií titulků a mezititulků a pod. Tato rozsáhlá práce vyžaduje obvykle několikátý denní až několikaměsíční práci.

c/ kompletace starých vzácných filmových materiálů, kterou nelze ovšem chápat jako mechanickou činnost. Často je nutno vyhledávat potřebné údaje v odborné literatuře a dobovém tisku, srovnávat a ověřovat jejich pravdivost. Tato činnost klade značné časové nároky a vyžaduje značnou odbornou zkušenost. V současné době jsou rozpracované nebo se připravují kompletace těchto filmů: Nibelungové /německý film z roku 1924, r. Fritz Lang/, Tři mušketýři /unikátní kopie francouzského filmu z roku 1921/, srovnání různých verzí filmu La Vie et la Passion de N. S. Jésus Christ — Pathé 1901–1913, rozsáhlý sedmidílný italský seriál z let 1919–1920,<sup>23)</sup> kompletace žurnálů z dvacátých a třicátých let a jejich příprava na překopírování. K této činnosti nutno ještě přiřadit práci, spojenou s opatřováním mezititulků k některým filmům /korektura titulkové listiny, zadání mutací, jejich obsahová a jazyková korektura/.

d/ Přestavba katalogizačního systému, směřujícího k odstranění roztržitosti, nejednotnosti a neúplnosti při soustřeďování informací o filmovém fondu. Základní jednotkou této přestavby je identifikační list, který je rovněž dokladem o každém filmu a výchozím bodem pro všechny katalogy a kartotéky. Zpracovává jej oddělení technické a historické. Z historického hlediska se sledují tyto údaje: název, originální název, výroba, režie, námět, scénář, kamera, hudba, herecké obsazení (včetně jed-

20) Rozuměj výběrové kolekce filmů zahraničních kinematografií, obsahující významné a umělecky nadprůměrné snímky nebo tituly, které jsou charakteristické pro určité období, žánr, tvůrce apod.

21) Snímky, které chtěl FA získat pro trvalé uložení. Viz níže v hlavním textu.

22) Pražské kino Olympic se bezprostředně po válce vyprofilovalo jako kino náročného diváka, na jehož programu byly retrospektivní cykly archivních filmů. Od roku 1958 bylo kino uzavřeno široké veřejnosti a využíváno jako promítací síň pro pracovníky jednotlivých podniků ČSF. Miroslav Čvančara – Jaroslav Čvančara, *Zaniklý svět stříbrných pláten. Po stopách pražských biografů*. Praha: Academia 2011, s. 86.

23) NIBELUNGOVÉ: KRIMHILDINA POMSTA (Die Nibelungen: Kriemhilds Rache; Fritz Lang, 1924), NIBELUNGOVÉ: SMRT BOHATÝRA (Die Nibelungen: Siegfried; Fritz Lang, 1924), TŘI MUŠKETÝŘI (Les Trois Mousquetaires; Henri Diamant-Berger, 1921), LA VIE AT LA PASSION DE JÉSUS CHRIST (Lucien Nonguer, Ferdinand Zecca, 1903) a patrně série italských snímků s oblíbenou postavou siláka Macista.



notlivých rolí), rok výroby, původní metráž, doba děje, stručná charakteristika díla, ceny a vyznamenání. Ze záznamů identifikační a archivační komise a z pracovních projekcí jsou navíc doplňovány údaje: důvod archivace, hodnocení členů komisí a účastníků na pracovních projekcích (pracovní projekce historiků, promítání ve Filmovém klubu), stručný obsah filmu a slogan. V oblasti krátkometrážního filmu k tomu ještě přibývá výpis desítek údajů, týkajících se obsahu, často se provádí rozpis po jednotlivých záběrech. Údaje, týkající se obsahu jsou pak rozepisovány do kartotéky podle zásad desetinného třídění.<sup>24)</sup> Pracovníci krátkého filmu také sami připravují dokumentární materiály k překopírování (tato příprava zahrnuje promítnutí každého materiálu, jeho kompletaci, případně stříhovou úpravu a zajištění opravy po technické stránce). Všechny zpracované identifikační listy procházejí detailní kontrolou vedoucího historika.

#### Činnost identifikační a archivační komise

Pomocnými orgány FA jak při shromažďování, tak při vědeckém zpracování sbírek jsou identifikační a archivační komise.

Identifikační komise je zaměřena na filmy starší /filmy z němé éry a rané zvukové filmy/ a jejím hlavním úkolem je identifikace neznámých nebo málo známých filmů, k nimž neexistuje spolehlivá filmografická literatura či jakékoliv jiné údaje. Kromě tohoto úkolu se komise podílí na zabezpečování a restaurování sbírek svými návrhy a doporučením i na kulturně-politickém využití sbírek ze zpracovaného období.

Hlavním úkolem archivační komise je odborně zpracovávat filmový fond z historického a filmografického aspektu, podílí se na kulturně-politickém využití sbírky, na zabezpečování a restaurování fondu, podává návrhy na doplňování a rozšiřování sbírek, spolupracuje na základním fondu světové kinematografie a využívá získané poznatky v další práci ČSFÚ. Zaměřuje se na novější zvukové filmy.

Činnost obou komisí je řízena podle stejných zásad. Skládá se z přípravných prací /studium odborné literatury, tisku apod., získání dokumentačních podkladů/, z pravidelných projekcí, diskusí hodnotících filmové dílo v kulturně-politických, historických, estetických a dalších aspektech, a vlastního zpracování výsledků jednání. Tyto výsledky představují komplexní zhodnocení jednotlivých filmů. Odborní pracovníci FA je pak využívají v návaznosti k plnění stanovených úkolů.

#### ad 3/ Využívání filmových sbírek

Historici FA se podílejí na využívání filmových sbírek několika způsoby. Poskytují konsultace při vytváření programu archivního kina Ponrepo v Praze i při dalších archivních programech, realizovaných na území ČSSR.<sup>25)</sup> Provádějí výběr filmů pro školní a výchovné účely /FAMU, Institut vzdělávání ČST ad./.. Hlavním obsahem této činnosti především v oblasti krátkometrážní tvorby je pak výběr filmů i jednotlivých záběrů pro pořady a filmy studií Čs. filmu a ČST podle jejich konkrétních požadavků. Výroba stříhových filmů roste, stále vzniká více filmů, které využívají archivních materiálů. Dokumenty z FA tvoří často základ takových filmů jako byl např. téměř padesátidílný seriál *Válečný deník*, tři celovečerní filmy *Potomci* a *předkové*, seriál *Letopisy družby*, cyklus filmů k 55. výročí KSČ, v době

24) Mezinárodní desetinné třídění je považováno za univerzální a nejrozšířenější klasifikační systém založený na principu deseti hlavních, systematicky a hierarchicky dělených kategorií. Každá skupina vyššího řádu obsahuje skupiny nižšího řádu. Pomocí desetinné notace jsou možnosti kontinuálního rozšiřování kategorií prakticky neomezené. Srov. František Kříž, *Desetinné třídění: jeho princip a použití*. Brno: Průboj 1945.

25) Kino Ponrepo bylo hlavní předváděcí síní FA. Existovala však i další specializovaná kina archivních filmů, například již zmiňovaný Olympic nebo přímé pobočky Ponrepa v Brně, Ostravě a Bratislavě. Snímky z filmotéky byly uváděny také ve filmových klubech všech větších měst. Srov. Libuše Blažejová, *Vím, kam jdu! Mladá fronta* 1948, (10. 3.), s. 5. Zpráva o činnosti Československého filmového ústavu za rok 1965, 8. 4. 1966. NFA, f. ČSFÚ [nezpracováno], k. R16-BII-2P-6K, list č. 4.

nejnovější film k 60. výročí VŘSR Zrození nového času.<sup>26)</sup> Krátký film poskytuje dále i dokumentární materiály, které slouží jako studijní materiál pro tvorbu historických filmů (Dny zrady, Osvobození Prahy, Štafeta aj.).<sup>27)</sup> Tato činnost má pro ČSFÚ určitý ekonomický přínos, ale především má značnou kulturně politickou hodnotu, neboť přispívá významným způsobem k zajištění politicky důležitých úkolů. Předpokladem dobré práce v této oblasti je dobře zpracovaný fond filmotéky, zkušenost, hluboká a nezprostředkovaná znalost materiálů i historie.

#### Nejbližší úkoly oddělení historiků v FA

a) dokončit vědecké zpracování sbírek podle zásad uvedených v plánu činnosti filmového archivu na 70. léta. V současné době zbývá zpracovat cca 3.000 identifikačních listů dlouhého filmu (+ identifikační listy nitrátových kopií a duplikačních materiálů; to bude ovšem z větší části mechanická záležitost, neboť identifikační listy nitrátových duplikačních materiálů jsou závislé na kopiích). Nyní je však téměř vyčerpána většina lehce dostupných pramenů. Filmy, které čekají na zpracování, si vyžádají podstatně většího úsilí i času. Údaje bude nutné vyhledávat ve větší míře, nebo úplně, v dobových časopiseckých materiálech, řadu z nich bude nutno identifikovat při projekci a na stříhacím stole, a v neposlední řadě budeme nuceni žádat o pomoc zahraniční archivy. Střízlivý odhad ukončení této práce stanovuje termín do konce roku 1980.

Velkým problémem je a bude kontrola identifikačních listů. Ze zpracovaných identifikačních listů dlouhého filmu je již nyní nezkontrolováno cca 2.000 a každým rokem přibývají další. Kontrolu identifikačních listů může provádět jen zkušený historik se znalostmi světové historie kinematografie.

b) teoreticky dořešit a prakticky aplikovat poznatky vyplývající z vědeckého zpracování sbírek za užití výpočetní techniky a v souvislosti s tím sjednotit metodiku práce v obou referátech (tj. krátkého i dlouhého filmu), zpřesnit hranici mezi hraným a nehraným filmem a přeorganizovat podle těchto hledisek sbírky.

c) hlouběji uplatňovat archivní teorii, zejména ve výběru, zpracování a skartaci filmů.

#### Návrhy na spolupráci s odborem teorie a výzkumu:<sup>28)</sup>

a) účast všech pracovníků při doplňování filmových sbírek: Ve FA je vedena od roku 1973 kartotéka deziderátů neboli filmů, o něž FA usiluje pro trvalou archivaci. Kartotéka byla zpočátku vedena formou záznamů do sešitu, později pro lepší orientaci bylo přistoupeno k záznamům na kartotéční lístky malého formátu. Při přechodu na tyto lístky jsme měli na mysli již hlubší spolupráci všech odborníků ve FÚ, kteří přicházejí do styku s filmem, buď jako členové výběrových komisí nebo při cestách do zahraničí. Lístek obsahuje nejdůležitější údaje konkrétního filmu, jeho hodnocení, byl-li film zhlédnut, návrh archivace a její zdůvodnění (viz příloha 2).

b) spolupráce při zpracování sbírek:

V současné době se realizuje spolupráce oddělení historiků FA a pracovníků odboru teorie a výzkumu na půdě identifikační a archivační komise. Do budoucna počítáme s pomocí pracovníků teorie a výzkumu /především s pomocí historika s. Frída/ při kontrole zbývajících identifikačních listů /cca

26) POTOMCI A PŘEDKOVÉ: ČAS ZRADY, ČAS NADĚJE (Josef Šuran, 1973), POTOMCI A PŘEDKOVÉ: ČAS ROZHODNUTÍ (Josef Šuran, 1975), POTOMCI A PŘEDKOVÉ: ZROZENÍ NOVÉHO ČASU (Drahošlav Holub, 1977), TRAŤ DRUŽBY (Antonín Görlich, 1951), CESTA DRUŽBY A PŘÁTELSTVÍ (Zdeněk Kopáč, 1958). Jméno režiséra a rok výroby seriálu VÁLEČNÝ DENÍK není znám.

27) DNY ZRADY (Otakar Vávra, 1973), OSVOBOZENÍ PRAHY (Otakar Vávra, 1975). Také o snímku s názvem ŠTAFETA se nepodařilo zjistit bližší informace.

28) Míněno odbor teorie a výzkumu ČSFÚ.

5.000 identifikačních listů/. Nutnost kontroly vystupuje nyní do popředí ještě více v souvislosti s perspektivou převedení všech údajů do systému výpočetní techniky.

c) FA je jedním z úseků ČSFÚ, který potřebuje ke své práci rozřešit problém filmových žánrů. Odbor teorie a výzkumu má ve svém dlouhodobém plánu filmové pojmosloví. Domníváme se, že oddělení historiků FA by se na této práci mohlo dílčím způsobem podílet. Např. by mohlo připravit přehled používaného žánrového dělení v FA a srovnat je se situací v Polsku, ve Státním filmovém archivu NDR, případně s jinými.

Odbor FA ČSFÚ je jedním z nejstarších a co do rozsáhlosti sbírek největších archivů v Mezinárodní federaci filmových archivů. Jeho sbírky dnes představují ohromné kulturní bohatství, které má co říci generaci současné, ale musí sloužit z hledisek uměleckých, společenských i poznávacích rovněž generacím budoucím. Z úvahy o této dvojité funkci FA vyplývá i zodpovědnost všech, kteří jakýmkoliv způsobem zajišťují jeho činnost.

Oddělení historiků FA ve spolupráci s technickým oddělením vypracovalo a realizovalo v uplynulých letech metodiku práce dvou základních úkolů FA, tj. shromažďování sbírek a jejich vědecké zpracování. Řešení obou těchto úkolů má určitý řád a řídí se určitými postupy. Domníváme se, že v současné době odpovídají našim možnostem a při jejich zlepšování je možné je užívat i perspektivně. Postupy při doplňování sbírek, zahrnující mimo jiné kritické zhodnocení přírůstků i postupné přehodnocování celého fondu z nejrůznějších aspektů, odstraňuje např. do značné míry náhodnost a subjektivnost. Co se týče vědeckého zpracování sbírek, zachycuje čs. systém takový počet údajů, že může uspokojit jak požadavky praktické, tak požadavky odborné. V současné době je moderním způsobem zpracován fond dlouhého hraného filmu, celý z hlediska technického a ¾ z hlediska historického. Intenzivně probíhá převod všech údajů na identifikační lístky v oblasti krátkometrážní tvorby, kde přibývají ještě další sledované údaje obsahové /rozpis jednotlivých záběrů zpravodajského filmu podle zásad desetinného třídění apod./.

Kvalitní dokončení této práce, které je přípravou pro přechod na vyšší fázi, je nutným předpokladem pro další práci archivu. Není však samoúčelnou prací, dokonale zpracovaná kartotéka bude sloužit všem odborným pracovníkům ČSFÚ i celého Čs. filmu i dalším zájemcům z řad kulturních a pedagogických institucí.

Uvedli jsme, že FA ČSFÚ patří k nejstarším a nejbohatším. Po dokončení této práce budeme moci také konstatovat, že patří k těm, které mají nejlépe zpracované sbírky.

#### Příloha

##### Kritéria archivace:

Archivují se filmy:

- vynikající až dobré umělecké kvality
- které odrážejí, nebo z nichž lze poznat politickou a sociální charakteristiku doby a prostřední
- v nichž se jakýmkoli způsobem zrcadlí přelomová situace v dějinách lidstva /i v negativním smyslu/
- významných tvůrců /scénaristů, režisérů, kameramanů, hudebníků/
- se slavnými hereckými osobnostmi
- uplatňující nové a originální techniky
- podle významných literárních děl
- charakteristické pro určité žánry

Ukázky některých deziderát:

ČUŽIJE PISMA<sup>29)</sup>

SSSR 1975

R: Ilja Averbach

H: Irina Kupčenko, Světlana Smirnova

Archivace: Ano

Zdůvodnění: osobnost režiséra, námět

Film doporučen na základě ohlasu tisku

28. 3. 1977 Uργοšíková<sup>30)</sup>

ALICE DOESN'T LIVE HERE ANYMORE<sup>31)</sup>

USA 1974

R: Martin Scorsese

H: Ellen Burstyn, Kris Kristofferson, Billy Green Bush

Archivace: ANO

Zdůvodnění: výborný film

Film doporučen na základě projekce /FK/

uveden v Polsku, konec monopolu 1. 12. 1981

FSP,<sup>32)</sup> 1976/23, Ekran 1977/5 str. 21, Film 1977/6 str. 9

4. 1. 1977

BAS YA BAHAR<sup>33)</sup>

Kuvajt 1971

R: Khaled Siddik

Archivace: Ano?

Zdůvodnění: jeho film znamená zrození kuvajtské kinematografie, Velká cena na I. Festivalu mladého arabského filmu v Damašku, čestné uznání na MFF v Teheráně, cena na MFF v Benátkách 1972

Film doporučen na základě ohlasu v tisku;

uveden v Polsku, konec monopolu 16. 11. 1981

FSP 1976/22

23. 12. 1976 Uργοšíková

SPRAWA GORGONOWEJ<sup>34)</sup>

Polsko

R: Janusz Majewski

Archivace: Ano

Zdůvodnění: Mimořádné dílo podle skutečné historické události. Vyznamenán na festivalu polských filmů v Gdaňsku v r. 1977

29) CIZÍ DOPISY (Čužie pisma; Ilja Averbach, 1975).

30) Míněna filmová historička FA Blažena Uργοšíková.

31) ALICE UŽ TU NEBYDLÍ (Alice Doesn't Live Here Anymore; Martin Scorsese, 1974).

32) Zkratka značí periodikum Filmowy Serwis Prasowy.

33) ZMLKNI, MOŘE (Bas ya Bahar; Khalid Al Siddiq, 1971).

34) PŘÍPAD GORGONOVÉ (Sprawa Gorgonowej; Janusz Majewski, 1977).

Film doporučen na základě projekce/festival polských filmů v Gdaňsku Film 1977/37 str. 18–19  
20. 10. 1977 Merhaut<sup>35)</sup>

AS RUINAS DE LA COLMENA<sup>36)</sup>

/Ruin vevnitř/

Portugalsko 1976

R: José de Sá Caetano

Archivace: Ano?

Zdůvodnění: jeden z prvních filmů vzniklých po pádu fašistické diktatury.

Film doporučen na základě ohlasu v tisku

Film 1977/4

31. 1. 1977 Urgošíková

EL ESPRITO DE LA COLMENA<sup>37)</sup>

Španělsko 1974

R: Victor Erice

H: Anna Torrent

Objevování světa dospělých

Archivace: Ano

Zdůvodnění: dobrý film, doplnění španělské kolekce

Doporučení na základě shlédnutí

Hodnocení 4–5<sup>38)</sup> /Opěla, u/

5. 10. 1977 Opěla<sup>39)</sup>

35) Míneho filmový historik FA Václav Merhaut.

36) Patrně míneho AS RUINAS NO INTERIOR (José de Sá Caetano, 1977).

37) DUCH ÚLU (El espíritu de la colmena; Victor Erice, 1973).

38) Nad rámec představených základních kritérií archivace mohly být filmy hodnoceny i z čistě uměleckého hlediska na stupnici od nuly do šesti bodů. Estetická klasifikace byla v příloze návrhu činnosti archivační komise přiblížena takto: 6 – Film je po všech stránkách dokonalým dílem a poskytuje hluboký umělecký zážitek. Všechny složky filmového jazyka jsou vzájemně vyvážené. 5 – Film představuje téměř dokonalé dílo, avšak jedna složka není v rovnováze. Dílo lze vcelku pokládat ještě za nadprůměrné. 4 – Film průměrné kvality, nedokonalosti ve vyváženosti jednotlivých prvků nepůsobí ještě rušivě. 3 – Vcelku dobrý film, avšak nejméně jedna složka filmového jazyka působí přímo rušivě, je vyloženě slabá. 2 – Film jako celek působí jako podprůměrné dílo, více složek filmu je slabých. 1 – Film je špatný, ale zaujme alespoň jedna složka filmového jazyka. 0 – Špatný film po všech stránkách. O tento druh hodnocení bylo možné se opřít i v budoucnu při případném rozhodování o provedení dodatečné skartace konkrétního materiálu. Viz Návrh na náplň činnosti přírůstkové komise filmotéky vypracovaný Blaženou Urgošíkovou, Praha, 1969. Osobní fond Jany Příkrylové, 5 listů.

39) Míneho vedoucí technického oddělení FA Vladimír Opěla.